

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Pacis Westphalicæ Publica

Oder Westphälische Friedens-Handlungen und Geschichte

Worinnen enthalten, was vom Monath April, biß zu Ende des Jahrs 1646.
zwischen Jhro Römisch-Kayserlichen Majestät, dann den Beyden Cronen
Franckreich und Schweden, ingleichen des Heiligen Römischen Reichs
Chur-Fürsten, Fürsten und Ständen, zu Oßnabrück und Münster gehandelt
worden

Meiern, Johann Gottfried von

Hannover, 1735

VD18 90103122

Epistola V [i.e. VI]. Scipioni Scaligero Equiti S. P. D.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52163](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52163)

rum splendore à futuri periculi contemplatione avertere animos cupiunt. Dum hæc scribo, nunciatur mihi, Servientium perendie Hagam abiturum, qui omnem sine dubio movebit lapidem, ut composita turbentur. At si sapiunt, ea sibi donari intelligent Batavi, quæ precario possidentibus, quando volent, eripient Galli; alteri validiorum societate minores: & nunquam se cure teneri partem rei, cujus alteram potentior tenet. Vale Monasterii 8. Decembr. 1646.

EPISTOLA V.

SCIPIONI SCALIGERO EQUIITI S.P.D.

Omnia in pejus ruere videntur. Pacem aut nullam habebimus, aut nec tutam facis & honestam, Cum nihil non tentassent Hispani, ut post Legatorum Hollandicorum regressum, ad exitum perducerent quæ utrinque placuerant: tamen contra nitentibus incredibili studio & violenta quadam importunitate Gallis, eo res recidit, ut Batavi Hispanis tandem denunciarent, non se posse conventa signare, nisi cum Gallis eodem tempore pax fiat. Et ferebantur eodem tempore, præter jam concessa, etiam Geldriæ reliqua & Limburgi Ducatum sibi postulare: plerisque suspicantibus, peti ista nulla obtinendi spe, sed causam bello, & honestando novo cum Gallis fœderi. Hagam abiit Servientus, auro, promissis, & ejecto Hispano, minus periculi plus potentia ostentando, constantiam Belgarum expugnaturus. Præter illos, quos superiori Epistola arietes admoveri dixi, fama est, id quoque Gallos proposuisse, ut quicquid Belgium Fœderatum inter & Galliam provinciarum jacet, Fœderatorum armis quæsitum, Carolo Lotharingo tradatur; amovendis suspitionibus simul, ut isto pretio Lotharingum Galli sine æmulo & invidia retineant. Interea Hispanorum quoque cum Gallis colloquia frequentantur, speciosa pacis jactatione, nullo effectu. Quidquid Hispaniæ Regi armis suis ablatum in Belgio, Hispania, Italia, id omne sibi deposcunt Galli: Civitates præterea, Leodiensis olim ditionis, Philippolim, Caroli montem, Mariæburgum; totam Arresiam, Aira Bassea, & S. Andomari oppido exceptis, Siricum & Longovicum Luxemburgi, Polimum, Lugdunum & Juxium Burgundiæ oppida: Espinoji, Burnonvillji, aliorumque in Belgio Procerum, qui Gallicas partes juvissent fovissentve, restitutionem: & alia minoris momenti. Concedunt Hispani, quicquid Galliæ Rex ubivis terrarum extra Italiam tenet, loca omnia ad Allobroges spectantia restituunt, ea conditione, ut Galli Casalam cæteraque Mantuani juris reddant. Gallicæ factionis in Belgio Proceres, famæ, bonis, dignitatibus restituunt. Catalaunis XXX annorum inducias largiuntur. Lusitanæ nullam fieri mentionem audio: fortasse utriusque omisisse curam ejus videri volunt, quanquam Hispanicæ magnitudinis æmulum sustinere, & Batavicæ Paci bellum Lusitanicum substituere Galli cupiant; Hispanis, modo aperto cum Gallis Batavisque bello liberentur, viros armorumque apud solos Lusitanos facere certamen non abnuentibus. Protestantium Legati Osabrugæ degunt, haud sanè magno profectu. De liberatum est de responso Catholicis dando; sed eo successu, ut infelici quorundam diligentia tricarum nodorum que nexendorum neque modus neque finis appareat. Quo accedit, quod Sveci aperte testati sunt, agre laturos, si concordia Ordinum ipsorum Satisfactionem præterverisset. Misera omnino, ne dicam pudenda conditio, non nisi alieno arbitrio pacem aut bellum habere licere? Fuerunt Plettenbergius & Sanctus Romanus apud Electorem Brandenburgicum, quorum hic, Gallorum nomine, loco Halberstadiensis Episcopatus à Cæsarianis in relictæ Pomeraniæ compensationem oblato, spem post Administratoris Saxonie mortem in Archi-Episcopatum Magdebur-

burgensem succedendi proposuit; additis conditionibus, ut Svecis duodecies 100000 & Hassia Landgravia 300000. Thaleri ab Electore exsolvantur: Croffenensi præterea in Silesia Ducatu, Bohemiarum Regi tradito. Eodem tempore Osnabrugæ Svecis à quibusdam, in Pomerania vicem, Osnabrugensis & Mindensis Episcopatus, Comitatus Schaumburgensis, Hoyensis & Diepholdensis propositi, haud sane multum adversante initio Oxenstiernio, (an ita videri volebat) quanquam Salvius acerrime contradiceret. Iniqua, absurda fallendis ludendisque hominibus reperta. Tandem supervenit ex Svecia, quod dubitationem eximeret, novum à Regina & Senatu mandatum, nullas alias condiciones, solam Pomeraniam acciperent, Brandenburgicus consentiret, necne, parum referre. Pullabantur interea Cæsarei & separatim Electorum Principumque Legati, Brandenburgici, Friderici Holfati, Archiepiscopi Bremensis & Mechlenburgici Ducis epistolis nunciisque, conquirentium, iniquum plane esse, bellicum Cæsare & Austriacis gesti pœnam & impendia alios luere, victoria præmia, spoliis instar, iis detrahi, pro quorum salute, libertate, restitutione arma sumpsisse professi fuerint Sveci: ab amicis exigi, quæ haud rarò inimicis remittere soleat generosi victoris indulgentia: Violari cognati cum Brandenburgico sanguinis reverentiam: corrumpti reductorum ab exilio Mechlenburgensium gloriam; Fridericum Holfatum à Sveciarum Regina pro Archiepiscopo Bremense perpetuò agniti, congratulatione ipsius Salyii ministerio honoratum, addita libertate, ut sibi neutrarum partium esset felicitas; tamen ante hos tres annos, nulla sua culpa, nulla prævia belli denunciatione, à Königsmarckio ditione perturbatum, tandem superioris anni pacificatione inter Danos & Svecos, restitutionis spe facta, sine perfidia nota Episcopatu privari non posse; Esse præterea hætenus inauditum & rem sine exemplo, unius Cæsaris arbitrio & nutu tanta perpetrari; primum horum Comitiorum laborem fuisse, Jus Belli Pacisque & indicendorum Tributorum, aliaque minora Cæsari usurpata eripere, cuncta in irritum casura, si Eidem de innocuorum Principum fortunis ditionibusque statuendi facultas concedatur. Nam quæ de adhibendo Ordinum consensu adduntur, vana esse, quasi vero his plus liceat quam Cæsari: & non eadem injustitia sit, aliena largiri & largitioni consensum accommodare: porro ista, quanto majori libertatis specie reguntur, tanto infensus servitium arguere: quia Cæsar nisi potentia suæ & aliena patientia securus, hæc non permitteret. Verum non ibi consistere exempla, ubi incipiunt: & quæ constantius in Principem Electorem, violentius in alios eruptura. Morem aliquando fore, quod hodie novum est, & quod nemo nunc exemplis tuetur, olim inter exempla futurum: Postremo durare non posse pacem, quæ tot immeritorum Principum damnis sanciat; majori his flagitio, quam Friderico Palatino, provincias eripi, & tamen facti, quod nemo laudabat, improbatam pœnam in belli tam funesti, tamque diuturni aut causam aut prætextum evaluisse. Quanquam fortasse id vel maxime optare, quibus disjungere fœderatos, exarmare Svecos, & præsentis bello defungi una cura; Cæterum omne novum diffidium in voto & lucro futurum sit. Sed non intererat Cæsareanorum, quid quisque diceret aut quereretur. Statim ut à - - -, quæ à Regina Collegæ ipsius accepissent mandata, comperuerunt, Osnabrugam Volmarus, & nudius tertius Trautmannsdorffius abierunt, suo cuncta arbitrio facturi. Quid magis miremur, Illustrissime Scaliger, Injustitiam, non sua largientium? an audaciam, illorum ad sensum tam secure promittentium? frontem, ista admittentium? an Ordinum Imperii ignaviam ad ista conniventium? Vale. Monaster. Cal. Jan. 1630. cxi. vii.

Cum in epistola obſignanda eſſem, ex diverſis urbis locis rumor ad aures meas elapſus eſt, præcedenti nocte Hiſpanos & Batavos pacificationis tabulas utrinque ſubſignaffe. Conveni ſtatim omnes, unde mihi certioſorem rei notiã promittere poteram. Quæ comperi, iſta ſunt: antequam Servientus hinc abiret, Gallos à Batavis ſtipulatos, ne ante illius Hagam adventum & coeptam cum Statibus negotia quicquam hic cum Hiſpanis perageretur: Batavos X dierum ſpatium & velut inducias promiſiſſe. Interea Status, quibus fortaſſe Servienti iter, ut placitis ſemel conſiliis adverſum, ingratum erat, Legatis mandaffe, ſinem accelerarent: quo adveniẽti confectam rem, neque mutari poſſe, cauſari poſſent; id factum ſtatim ut decendium expiravit. Quinquam autem adhuc excuſent iſta Legati, neque rata fore, ni cum Gallis quoque cuncta compoſita eſſent, tamen hos iniquiſſime rem ferre, & aculeato ſcripto, quod nondum mihi videre contigit, injuriam ultos eſſe: adeo brevibus momentis ſumma verti poſſunt. Hactenus iſta didici, proxime reliqua ſcies. IV. Non. Jan.

EPISTOLA VII.

ILLVSTRI VIRO DOMINO SCHERINGO ROSENHAN, OSTRO-GOTHIS à REGINA PRÆFECTO S. P. D.

Niſi voluntas tua cunctis rationibus mihi porior eſſet, haberem ſane non leves, quibus onus, quod per *Ludolphum*, Secretarium tuum, mihi impoſuiſti, ame eicerem, ingenii vim tanto negotio imparẽ, pericula ex veritate, & alia ejusdem ponderis. Verum cum nihil, tui cauſa ſuſcipiam non, in quo voluntas aut vires deficiant; facile quoque credidi, nulla affectione, & ſola officii atque obſequii cura factum, offeñſa caritutum apud te præcipui operis authorem exactoremque, apud quem ſentire quæ velis, & quæ ſentias, incorrupta libertate dicere liceat. Tria ſunt ex quibus unum Svecis eligendum hoc rerum articulo videtur, *Bellum*, *Armata Pax* cum pretio, quod Cæſar offert, contradicentibus, quorum intereſt, aut denique *eadem Pax*, ſed *mitis* illa, juſtis utrinque conditionibus compoſita, quæque ſibi atque aliis placeat, amicitia mutuiſque utilitatibus magis, quam metu duratura. Plurimi opinantur, Illuſtris Domine, vos prodigioſa armorum felicitate & fatorum favore ſecuros, arma, quam pacem malle; ideoque immodica petere, nulla obtinendi ſpe, ſed cauſam bello. Quod mihi prudentiam veſtram non minus quam virtutem & fortitudinem reputanti, verosimile non fit. Non dubito vero præcipuam divini Numinis & conſcientiæ curam eſſe. Cum itaque bellum, ut plurimum, nocentes ab innocuis non diſtinguat, neque per rerum naturam fieri poſſit, ut res noxia ſine damno aut clade illorum quoque, quorum nullum peccatum, nullaque culpa eſt, geri queat, conſequens utique eſt, ut quicunque naturæ, aut quod longe ſanctius atque divinius eſt, Chriſti legibus ſubditos ſe proſitentur, non niſi inevitabili neceſſitate coacti bellum ſuſcipiant, ingemiſcant malis, quæ dolentes patrant, & armorum ponendorum animum habeant, ut primum tuto & honeſte licebit. Nolo repetere, qua tot annorum bellæ, licentia, avaritia, crudelitate peccare poterunt; ſed quæ paucis ab hinc menſibus in Algovia & Superiori Svevia nullo Religionum diſcrimine, impotenter ac ſæve geſta ſunt in eos, qui Svecos, tanquam tutelares Deos & libertatis aſſertores exſpectabant, exitioſiſſimam